

ДО
НАУЧНОТО ЖУРИ ЗА ЗАЩИТА НА
ХАБИЛИТАЦИОННИЯ ТРУД НА
ЖИВКО АНГЕЛОВ ВЕЛЧЕВ
УТВЪРДЕНО СЪС ЗАПОВЕД НА РЕКТОРА НА
АКАДЕМИЯТА НА МВР

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д.ю.н. Борис Владимиров Велчев, преподавател в Софийския университет „Св. Климент Охридски”, за хабилитационния труд на Живко Велчев – главен асистент по наказателно право в Академията на МВР на тема „Задържане на лице, извършило престъпление- чл. 12а от Наказателния кодекс“ за заемането на научната длъжност „доцент“ в област на висшето образование 3.6. „Право, специалност „наказателно право“, учебни дисциплини „наказателно право“ и „международно наказателно право“.

1. Предмет на рецензиране

Със заповед на ректора на Академията на МВР съм определен за член на научното жури за провеждане на процедура за избор на „доцент“ в област на висшето образование 3.6. „Право, специалност „наказателно право“, учебни дисциплини „наказателно право“ и „международно наказателно право“. Обявлението за конкурса е публикувано в Държавен вестник бр. 33 от 2018 г.

Представеният от гл. ас. д-р Живко Велчев комплект материали включва всички необходими документи за рецензия.

2. Кратки биографични данни

Господин Живко Велчев е роден в София през 1974 година. За известен период от време е бил адвокат, а от 2005 година преподава наказателно право в Академията на МВР. Преподавал е в и Софийския университет „Св. Климент Охридски“, ЮЗУ „Неофит Рилски“, Нов български университет, ВСУ „Черноризец Храбър“, а от 2011 г. е главен асистент в Академията на МВР.

През 2013 година придобива образователната и научна степен „доктор“ по право.

Участвал е в редица научни форуми.

През годините, научните интереси на г-н Велчев са били основно в сферата на субекта на престъпление, вменяемостта и невменяемостта, наказателната отговорност, както и по темата на хабилитационния труд.

3. Актуалност на тематиката

Избраната тема се отличава със своята теоретична и практическа актуалност. Тя позволява в хабилитационния труд да се открият познанията на кандидата в областта на наказателното право, да се демонстрира утвърдена способност на научно мислене и формулиране на научни приноси, както теоретични, както и за изменения на законодателството.

4. Характеристика на хабилитационния труд

Кандидатът участва в конкурса с хабилитационен труд, две статии и научен доклад, обединени от интереса му към института на задържане на лица, извършили престъпление /чл. 12а НК/.

Представеният за рецензиране хабилитационен труд е отпечатан и е в достатъчен обем, за да могат пълноценно да се развият научни тези. В структурно отношение, той е разделен на увод, три глави и заключение.

Първата глава е посветена на общата характеристика на задържането на лице. В нея са разработени четири раздела.

Първият раздел е посветен на другите основания за задържане на лице, извън разглежданата разпоредба на чл. 12а НК. Разгледани са международноправните актове, свързани с дейността по задържането и съответните актове на вътрешното право.

Вторият раздел разглежда нормативната уредба на задържането като дейност на правоохранителните и административни органи, третият раздел – използването на физическа сила, помощни средства и специални похвати и оръжие, както и пределите на това използване. В последния раздел са разгледани някои специфични хипотези на задържане – както в исторически план, така и актуални.

Втората глава отразява позициите на автора за наказателноправната характеристика на института по чл. 12а НК. Този институт е анализиран в три раздела.

Първият е посветен на понятието за задържане на лице, извършило престъпление и мястото му сред другите институти, изключващи обществената опасност и противоправността на деянието. Във втория раздел са разгледани въпросите за законосъобразността и допустимостта на задържането по чл. 12а НК, както и въпросите за неговия субект, времевите му рамки и механизма на задържането. В последния раздел са анализирани изискванията към законосъобразното прилагане на института по чл. 12а НК – необходимите и законосъобразни мерки и техните предели, превишаването им, както и въпросът с деликтната отговорност.

В края на тази глава са формулирани и основните предложения на автора *de lege ferenda*.

В третата глава авторът прави сравнителноправни изследвания. В отделни раздели са разгледани и анализирани сходни или аналогични

институти в правото на държави от англосаксонската и континенталната правна система.

В заключението се обобщени основните изводи и приноси на автора.

Езикът на хабилитационния труд е ясен, изводите са формулирани понятно, но без да е направен компромис с научната прецизност.

5. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Напълно споделям изводите в представената справка за научните приноси на автора и техния оригинален характер. Няма да ги възпроизвеждам и тук, като ще си позволя само да ги допълня.

Ще започна с това, че изборът на темата издава научно самочувствие. С оглед на качеството и на дисертационния труд, и на настоящия труд на колегата Велчев, това самочувствие е оправдано. Може да е банално, но е истина – това е първият хабилитационен труд, посветен на института по чл. 12а НК. Дори читателят да не е съгласен с всички тези на автора, всички те са убедително защитени и достойни за научна полемика.

Харесва ми подходът на колегата Велчев да анализира разпоредбата на чл. 12а НК в контекста на задържането по други закони. Това му е позволило да обогати приносите си, като предложи изменения и в други закони, извън НК – напр. на с. 56 и с. 59.

Изводът, че разпоредбата на чл. 12а НК се отнася и до „гражданския арест“ и до задържането, осъществявано от компетентни държавни органи /с.67/ е убедително защитен. Друг е въпросът, дали не е по-добре да се предложи разделна уредба в две отделни алинеи на чл. 12а НК, но авторът е избрал друго. Според мен, добре го е защитил. Оценявам високо и позицията /с. 76 и сл./, че изискванията към задържането от граждани от държавни органи не бива да бъдат еднакви, защото водят до неоправдано овластяване на гражданите и създават предпоставки за произвол. Същото се отнася и до предложената нова ал. 2 в чл. 12а НК /с.81/.

В контекста на анализа си, авторът е направил и първият /който аз съм срещал/ комплексен анализ на задържането и употребата на сила в административното право.

Основните наказателноправни приноси на автора са очертани във втората глава.

Бих започнал с на пръв поглед формалното, но изключително важно уточнение на с. 88, че вредите на задържаното лице са причинени с деяние, както и че под „състав“, трябва да се разбира само съвкупността от обективни признаци /с. 89/.

Не мога да не отбележа подчертаната от автора нужда от единство на правна природа на чл. 12а НК и нравственото му съдържание /с. 94/. Този извод е позволил на автора да формулира и становището си, че това деяние всъщност е общественополезно и че средствата за задържане трябва да отговарят на благородните цели на този институт /с. 95/.

Определението на института по чл. 12а НК, дадено на с. 100, може да не е единственото възможно, но е убедително защитено. То основателно е възприето като самостоятелно основание за изключване на обществената опасност и противоправността, както и е специално по отношение на останалите /с.112/.

Принос може да се търси в разграниченията между анализирания институт по чл. 12а НК и неизбежната отбрана /с. 110 и сл./

Приноси има в разсъжденията на автора за началния момент, в който възниква правото за задържане на лице, извършило престъпление /с. 138-143/, в критиката на израза „когато на задържаното лице без необходимост се причинява явно прекомерна вреда“ /с. 173/, очертаването на двата случая на превишаване на пределите на причинените вреди /с. 175/.

Предложенията за промени в разпоредбата на чл. 12а НК и в чл. 119 НК съдържат съществени научни приноси и ако бъдат възприети, могат да подобрят правната уредба.

6. Преценка на останалите публикации, извън хабилитационния труд

Представените публикации са израз на траен и последователен научен интерес по основен въпрос на наказателното право, какъвто е проблемът за изключващите обществената опасност обстоятелства и в частност – задържането на лице, извършило престъпление. Техните основни изводи са закрепени в хабилитационния труд. Направените в тях предложения *de lege ferenda* са убедително защитени както в самите статии, така и в основния хабилитационен труд, поради което няма да повтарям вече изтъкнатите съображения за приносите в монографията на г-н Велчев.

7. Критични забележки и препоръки

Трудно мога да се съглася с извода на автора, че действащата правна уредба по чл. 12а НК е на високо наказателноправно равнище /с. 274/. Струва ми се, че авторът самоопровергава този свой извод с направените от него предложения за изменения в чл. 12а НК.

Бих искал по-убедителна защита на становището, че институтът по чл. 12а НК е приложим и при всички престъпления от частен характер /с.117/.

Някои изрази могат да бъдат по-малко категорични – напр., на с. 111, че при неизбежната отбрана е необходимо съответствие между причинени и предотвратени вреди.

Не на последно място, струва ми се, че структурата на труда би спечелила, ако последната глава беше по-кратка и „изведена“ в началото, за да послужи при аргументирането на предложенията за промени в законодателството, направени в останалите две глави.

Независимо от тези, а и някои други критични бележки, изводът ми за високото качество на труда си остава непроменен.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Хабилитационният труд съдържа научни и научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Хабилитационният труд показва, че гл. ас. д-р Живко Велчев притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения в областта на наказателното право, като демонстрира качества и умения за научни изследвания, довели до значими научни приноси.

Поради гореизложеното, убедено давам своята положителна оценка за представения хабилитационен труд и препоръчвам на почитаемото научно жури да предложи гл. ас. д-р Живко Велчев да бъде назначен на длъжност „доцент“ в Академията на МВР.

проф. Борис Владимиров Велчев,
доктор на юридическите науки